

Tlačová správa

Projekt Pro Monumenta II. úspešne ukončený!

Pro Monumenta II.: projekt, podporený z Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru 2014 – 2021 a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky tak, ako ho definovala Programová dohoda medzi Výborom pre finančný mechanizmus, založeným Islandom, Lichtenštajnskom a Nórskom a Úradom vlády Slovenskej republiky ako Národným kontaktným bodom, zastupujúcim Slovenskú republiku, o financovaní Programu Podnikanie v oblasti kultúry, kultúrne dedičstvo a kultúrna spolupráca, bude posledným **júnom 2023 úspešne ukončený.**

Projekt nadväzuje na predchádzajúci s názvom Pro Monumenta – prevencia údržbou, ktorý dal v rokoch 2014 – 2017 vzniknúť novej organizačnej zložke v rámci Pamiatkového úradu Slovenskej republiky (PÚ SR): odboru preventívnej údržby pamiatok (OPÚP). Prostredníctvom OPÚP sa zlepšuje poznanie o aktuálnom stave nehnuteľných kultúrnych pamiatok, na mieste sa odstraňujú ich drobné poruchy a zároveň sa zlepšuje informovanosť vlastníkov či správcov nehnuteľného kultúrneho dedičstva na Slovensku o možnostiach ich údržby.

OPÚP začal s implementáciou nadväzujúceho projektu s názvom Pro Monumenta II. 25. apríla 2019. Jeho hlavnými cieľmi je **vylepšenie a dobudovanie udržateľného systému preventívnych prehliadok nehnuteľných pamiatok** tak, aby sa v rámci neho vykonalo minimálne 100 inšpekcí ročne a vybudovanie troch malých školiacich stredísk pre tradičné remeselné postupy používané pri obnove pamiatok.

V praxi to znamenalo najmä **rozšírenie existujúcich inšpekčných skupín o troch nových, vyškolených inšpektorov a adaptáciu budov v správe Pamiatkového úradu SR pre potreby OPÚP.** Inšpekcie sa v tomto čase vykonávali na pamiatkových objektoch vo vlastníctve/správe štátu, územnej, regionálnej či miestnej samosprávy a registrovaných cirkví v SR, ktoré sú verejne dostupné. Inšpekcie ani samotný zásah pri oprave poruchy neboli vlastníkom/správcom spoplatňované. Na požiadanie sa vykonávali aj kontroly pamiatok vo vlastníctve fyzických a právnických osôb, ktoré predkladali v rokoch 2020 – 2021 žiadosti do dotačného systému Obnovme si svoj dom (podprogram 1.6) ako podklad pre rokovanie komisie pri posudzovaní žiadostí. **Do konca apríla 2023 bolo vykonaných 344 inšpekcí,** pričom v projekte ich bolo naplánovaných 210.

Prevenca údržbou	
Názov projektu:	Pro Monumenta II. Vylepšenie systému preventívnych prehliadok kultúrnych pamiatok
Prijímateľ:	Pamiatkový úrad Slovenskej republiky
Partner projektu:	Riksantikvaren - Direktoratet for Kulturminneforvaltning, Norway
Výška projektového grantu:	1 500 000,- €
Trvanie realizácie projektu:	1. 5. 2019 - 1. 5. 2022
	<small>Supported by the peoples of Iceland, Liechtenstein and Norway through the EEA Grants. Co-financed by the State Budget of the Slovak Republic. Podporené občanmi Islandu, Lichtenštajnska a Nórska prostredníctvom Grantov EHP. Spolufinancované zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.</small>
	<small>Projekt Pro Monumenta II. implementuje Pamiatkový úrad SR ako preddefinovaný projekt Grantov EHP v rámci programu „Podnikanie v oblasti kultúry, kultúrne dedičstvo a kultúrna spolupráca“. Spolu sa zelená, konkurencieschopná a inkluzívna Európa.</small>

Efektivita práce všetkých troch tímov sa okrem posilnenia o jedného inšpektora zvýšila aj zavedením **používania dronov** na vizuálnu obhliadku ťažko prístupných miest pamiatky či doplnením tímovej výbavy o menšiu **pojazdnú dielňu**. Pridanou hodnotou pre vlastníka/správca pamiatky bola aj kalkulácia predpokladanej ceny opráv v technickej správe o pamiatke.

Veľkým benefitom pre systém preventívnej údržby pamiatok na Slovensku sú aj ďalšie výstupy projektu: **Školiace strediská a regionálne centrá OPÚP PÚ SR – Pro Monumenta**, ktoré vznikli v rámci existujúcich vhodných objektov v správe PÚ SR, a to v rámci KPÚ Trnava, KPÚ Banská Bystrica – pracovisko Banská Štiavnica a KPÚ Prešov – pracovisko Levoča. Každé zo školiacich stredísk má svoje hlavné remeselné zameranie:

- Trnava – *vápenné omietky, omietky, jednoduché fasádne štuky, zámočníctvo*
- Banská Štiavnica – *tesárstvo, štiepanie šindľov, stolárstvo*
- Levoča – *klampiarstvo, umelecké klampiarstvo, tesárstvo*

Obnovené a adaptované objekty PÚ SR takto získali nielen administratívnu časť pre inšpektorov projektu, ale aj priestor vhodný na teoretickú výučbu pre skupinu približne desiatich ľudí, ako aj špecifické remeselné dielne, sklady na nástroje a materiál či garáže pre pojazdne dielne. Takto prispôsobené objekty už slúžia nielen na praktické workshopy pre účastníkov školení, ale aj ako dielne inšpektorov projektu Pro Monumenta. V rámci projektu boli v rokoch 2021 – 2022 zorganizované štyri celodenné podujatia s názvom **Deň odkvapov** v historických centrách miest Skalica, Banská Štiavnica, Kežmarok a Levoča. V ich priebehu všetci dvanásť inšpektori dokázali s pomocou vlastníkov/správčov pamiatok vyčistiť odkvapy na viac ako sto nehnuteľných pamiatkach. Práve tie sú jedným z najväčších potenciálnych zdrojov ohrozenia objektov. Podujatia šíriace myšlienku preventívnej údržby pamiatok v roku 2022 doplnili aj štyri **videonávody** dostupné na stránke www.promonumenta.sk. Tie správcovi/vlastníci pamiatky objasňujú, ako skontrolovať nehnuteľnosť po zime a tiež ako si svojpomocne opraviť niektoré poruchy. Cieľom projektu bolo aj zachovanie a šírenie tradičných remeselných postupov pri obnove nehnuteľných pamiatok. Podarilo sa ho naplniť prostredníctvom trojtýždňových workshopov, kde sa vyškolilo 27 remeselníkov.

Projekt Pro Monumenta II. mal aj svojho nórskeho partnera, ktorým je **Riksantikvaren – Direktoratet for Kulturminneforvaltning**, nórska obdoba PÚ SR. Partner sa aktívne podieľal aj na prenose skúseností z Nórska na Slovensko účasťou tamojších remeselníkov na workshopoch pripravených v nových pracoviskách OPÚP. Návšteva jednej z pojazdnych dielní a troch inšpektorov v Osle a okolí, kde vykonali vzorové inšpekcie, umožnila Riksantikvaren po vzore projektu Pro Monumenta rozbehnúť preventívnu údržbu najvýznamnejších sakrálnych pamiatok v Nórsku aj za prispenia nášho know-how.

Realizácia projektu Pro Monumenta významnou mierou prispela aj k organizačnému a materiálno-technickému zabezpečeniu procesu pasportizácie tisíc pamiatkových objektov v správe štátu, ktorá je jednou z úloh rezortu kultúry v rámci Plánu obnovy a odolnosti.

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

 MINISTERSTVO
INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA
A INFORMATIZÁCIE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Projekt Pro Monumenta II. by sa nepodarilo úspešne implementovať bez podpory uvedených osôb a inštitúcií. Dovoľujeme si vyjadriť poďakovanie:

- **predstaviteľom vedenia PÚ SR** – Kataríne Kosovej, Radoslavovi Ragačovi a v tejto súvislosti obzvlášť aj Pavlovi Ižvoltovi ako aj kolegom z ekonomicko-prevádzkového úseku PÚSR,
- **správcom programu** – najmä odboru grantov EHP a Nórska na MIRRI – z nášho pohľadu za nadštandardnú, celkovo vynikajúcu spoluprácu pri implementácii projektu,
- nórskeho partnerovi – Generálnemu riaditeľstvu pre kultúrne dedičstvo **Riksantikvaren**, ktorý podporil aj realizáciu Pro Monumenta II. ako preddefinovaného projektu v tomto programovacom období,
- **Veľvyslanectvu Nórskeho kráľovstva na Slovensku**, ktoré nás podobne ako správca programu a Riksantikvaren podporovalo od začiatku zavádzania systému preventívnej údržby pamiatok na Slovensku.
- **Ministerstvu kultúry SR** za dlhodobú a kontinuálnu podporu myšlienky preventívnej údržby nehnuteľných pamiatok ako jedného z pilierov systému ochrany a obnovy kultúrneho dedičstva.

Základné informácie o projekte – zhrnutie:

Názov:	Pro Monumenta II
Prijímateľ:	Pamiatkový úrad Slovenskej republiky
Termín realizácie:	1. 5. 2019 – 24. 4. 2023
Predpísaná udržateľnosť:	minimálne 5 rokov
Výška projektového grantu:	1 500 000,- €
Partner projektu:	Riksantikvaren – Directorate for cultural heritage
Základný cieľ:	Dobudovanie systému preventívneho monitoringu nehnuteľných kultúrnych pamiatok v SR.

Ilustračné fotografie a ďalšie dokumenty sú k dispozícii na:

<https://www.dropbox.com/s/cl/fo/qv7pn3mdype67pwg8idtu/h?dl=0&rlkey=v4qfoqrha4qi5xrxj36bnf29vq>

Kontakt pre médiá:

Mgr. Branislav Rezník

projektový manažér

branislav.reznik@pamiatky.gov.sk

0905 483 561

Pro Monumenta

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

 MINISTERSTVO
INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA
A INFORMATIZÁCIE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

